

ligt. Enligt propositionen uppgick biståndet 1971/72 till 5 mkr., och för 1972/73 anges planeringssiffran 15 mkr. 1973/74 beräknas motsvarande belopp till 20 mkr. Detta är en tredjedel av vårt planerade bistånd för Kenya och en sjättedel av det planerade biståndet för Tanzania för budgetåret 1973/74. Med hänsyn till att Zambia har ett mer utsatt politiskt läge, att behovet av utländsk expertis är större och att det i dagens läge är väsentligt att stärka Zambias självständighet och oberoende bör det svenska biståndet snabbt vidgas. Detta bör snabbt uppnå en nivå av minst 60 mkr.

Det skulle kunna ske genom att förvaltningsbistånd erbjudes på flera områden i syfte att minska beroendet av brittiska experter och genom att expert- och kredithjälp erbjudes för något eller några större infrastrukturprojekt (t. ex. på kommunikationssidan). Till de i propositionen nämnda ämnesområdena kan läggas andra: bistånd i fråga om skogsbruk och skoglig utveckling, viltvård, industriell utveckling, utbildningsinsatser på arbetsmarknadssidan (labour officers, fackföreningsledare, arbetsledare etc.).

Med hänvisning till det anförda föreslår vi

att riksdagen uttalar att den planerade utbyggnaden av det svenska biståndet till Zambia snabbt bör uppnå en biståndsvolym av minst 60 mkr.

Stockholm den 23 januari 1973

PER AHLMARK (fp)

BILLY OLSSON (fp)

i Kil

Nr 276

**av herrar Carlshamre och Werner i Malmö
om rätt till tjänstepension för make till utlandsstationerad
UD-tjänsteman, m. m.**

Enligt tidigare praxis, tillämpad fram till början av 1960-talet, måste hustrun till utlandsstationerad diplomat hos UD ansöka om tillstånd om hon önskade förvärvsarbeta i det land där maken var stationerad. Denna praxis bottnade i följande förhållande: En diplomathustrus avlönade anställning kunde i vissa länder skapa missnöje antingen med hänsyn till fördomar mot att kvinnan tog arbete utanför hemmet eller

med hänsyn till arbetslöshetssituationen som gjorde att anställning av utlänning betraktades som ett intrång på arbetsmarknaden till skada för den egna befolkningen.

Med hänsyn till bestämmelser utfärdade av UD har makan/maken till svensk diplomat i utlandstjänst numera oinskränkt rätt till förvärvsarbete. I varje fall då det gäller diplomathustrur förekommer ändå knappast sådant.

Om makan/maken innehar avlönad anställning, justeras UD-tjänstemannens lön. Lönen för utlandsstationerad tjänsteman är nämligen budgetprövad och beräknad med utgångspunkt från att makan/maken ej innehar avlönad anställning.

Lönen är större för gift än för ensamstående utlandsstationerad tjänsteman. Vid avvägningen av lönerna på en stationeringsort bestäms lönekärnan för en gift tjänsteman, dvs. för ett tvåpersonershushåll. Därefter sker i förekommande fall en justering för ensamstående på så sätt att denne erhåller 85 % (i fråga om chef 90 %) av den giftes lönekärna. Det är alltså icke så att den ogifte erhåller 85 % av den giftes utlandstillägg. Att inte en större differens än 15 procentenheter föreligger, förklaras i UD:s »Information om utlandslöner» (s. 25) med bl. a. att ogift tjänsteman behöver »mera kvalificerade och därmed dyrare tjänare» än gift tjänsteman.

Detta visar att den gifte tjänstemannen i själva verket genom sitt äktenskap tillför UD oavlönad arbetskraft, då de hustrur som indirekt tillmäts rangen av »mera kvalificerade tjänare» — det är nämligen så gott som uteslutande fråga om hustrur — i praktiken nära nog aldrig har möjlighet att förvärvsarbete i samband med utlandsstationering. I stället är de hänvisade till att lägga ner ett omfattande arbete för att biträda maken i tjänsten med dess stora och ständiga representationsåtaganden.

Mot denna bakgrund ter det sig svårbegripligt att inte den biträdande parten avlönas, direkt eller i varje fall formellt, så att vederbörande kan grundlägga tjänstepensionsrätt. Den nuvarande ordningen är otillfredsställande från såväl jämställdhets- som trygghetssynpunkt. Det har nämligen inträffat skilsmässor, då den ena parten, företrädesvis diplomathustrun såsom den svagare, råkat i stora svårigheter. Visserligen har UD sedan 1963 en egen personalkonsulent som biträder med personligt stöd och vid anskaffandet av bostad åt den till Sverige återvändande parten. När det gäller del i pension och liknande biträder dock UD inte alls.

Statstjänstemännen har reglerad möjlighet att i samband med skilsmässor, genom avtal parterna emellan, göra upp om skälig fördelning av s. k. familjepensionsförmåner. Emellertid inträffar emellanåt att den svagare parten inte äger kännedom om detta och inte får den kvalificerade juridiska hjälp och det stöd som man borde kunna begära.

På så vis går parten i fråga miste om »förmåner» som rätteligen borde tillkomma vederbörande. Mest uppenbart rättfärdigas sådana förmåner då ett långt äktenskap under utlandstjänst och/eller många års vård av egna barn efter skilsmässan av arbetsmarknadsskäl försvårar eller omöjliggör eget förvärvsarbete. Därtill kan ohälsa spela in. Även om dock personen i fråga finge tillgång till förvärvsarbete, skulle enbart det arbetet inte sällan endast ge ett ringa pensionsmässigt utbyte.

Mot bakgrunden av tragiska konsekvenser som skilsmässosfall medfört för den svagare parten i dessa sammanhang och med hänsyn till en allmän strävan efter rättvisa och därmed jämställdhet mellan man och kvinna, borde det ligga i statens intresse att tillerkänna den make/maka till utlandsstationerad UD-tjänsteman som biträder den senare i tjänsten skälig pensionsrätt beräknad mot del i tjänstemannens lön. Detta borde vara en tvingande regel, som garanterar ett grundskydd för den svagare parten om eventuell skilsmässa skulle inträffa. Detta skydd skulle sedan kunna byggas på genom avtal parterna emellan i enlighet med statens allmänna tjänstepensionsreglemente och/eller genom eget förvärvsarbete. På så vis skulle den svagare parten kunna garanteras skäliga pensionsförmåner vid egen ålders- eller förtidspensionering.

Det vore också synnerligen önskvärt att UD genom sin personalkonsulent erbjöd sig att pröva den svagare partens sak i redan inträffade, här i princip aktualiserade skilsmässosfall, där bemälda part kommit att lida ekonomisk nöd som en konsekvens av skilsmässan.

Med stöd av det anförda hemställes

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om

1. förslag syftande till att i tjänsten biträdande maka/make till utlandsstationerad UD-tjänsteman erhåller rätt till tjänstepension beräknad på skälig del av tjänstemannens lön samt
2. beaktande av vad i förevarande motion anförts om möjlighet till prövning av den svagare partens sak i redan inträffade skilsmässosfall, där bemälda part kommit att lida nöd som en konsekvens av skilsmässan.

Stockholm den 23 januari 1973

NILS CARLSHAMRE (m)

MÅRTEN WERNER (m)
i Malmö